

GLOBALIZATION AND THE ENVIRONMENT. THE JUDICIAL PROTECTION OF THE ATMOSPHERE ON THE INTERNATIONAL LEVEL, WITH SPECIAL REFERENCE TO CLIMATIC CHANGES

Cosmin Radu Mitroi, PhD Candidate, University of Bucharest

Abstract: The changes in the climate system are the proof of the direct and immediate negative consequences that the anthropogenic pollution of the atmosphere create in the whole environment, a phenomenon that brings about irreversible changes in balance and functioning of all other natural and artificial environmental factors. Because of its concrete manifestations, obvious and relatively immediate, and taken into consideration the universal dimension of the impact of climate change, this area is currently perhaps the most important and serious environmental problem facing the international community. This paper aims to briefly state the facts and current law related to the phenomenon mentioned above, according to international regulations to which Romania is a party, and the latest international approaches in this field.

Keywords: globalization, climate change, greenhouse gases, Kyoto Protocol, UNFCCC.

I. GLOBALIZAREA ȘI MEDIUL.

Până în prezent nu există un consens în definirea fenomenului de globalizare, probabil tocmai din cauza complexității și numeroaselor dimensiuni și domenii pe care acest proces le implică. Cert este că acest fenomen atât de prezent în dezbaterile publice actuale, este un proces aproape ireversibil care influențează până la transformare spațiul politic, cultural, economic, social, environmental etc. precum și principiile după care acestea funcționează.

În ceea ce ne privește și având în vedere domeniul abordat, considerăm că globalizarea poate fi privită ca un proces complex, desfașurat la scară mondială și la toate nivelurile cu impact asupra dezvoltării, în urma căruia se creează o relație strânsă de interdependență între diferite state sau societăți, astfel încât anumite evenimente petrecute într-un anumit loc al planetei determină, condiționează sau amplifică efecte ce se manifestă și în alt cadru teritorial sau la nivelul întregii planete.

Ca fenomen complex și universal, inevitabil, globalizarea afectează și mediul având în vedere că baza dezvoltării societății în general o reprezintă în definitiv exploatarea resurselor naturale, astfel încât problemele dezvoltării și creșterii economice globale nu pot fi abordate ignorând provocările ecologice mondiale.

Globalizarea abordărilor politice, sociale dar mai ales economice și comerciale, precum și revoluția tehnico-științifică din cursul secolelor XX și XXI, au determinat la nivel mondial criza ecologică ce a debutat în jurul anilor 1960, omenirea fiind pusă în fața unor probleme cu vocație universală și fără precedent, cum ar fi o creștere demografică necontrolată, o poluare a tuturor factorilor de mediu, exploatarea irațională a resurselor, respectiv o criză a resurselor, încălzirea globală, schimbările climatice, criza alimentară, precum și alte dezechilibre ambientale care au fost cauzate de lipsa de măsură și viziune a omului în utilizarea factorilor de mediu.

Pare de-a dreptul paradoxal că numai în epoca în care progresul tehnic a generat convingerea că omul este stăpânul planetei, a putut să se cristalizeze și convingerea dependenței sale nemijlocite de ansamblul parametrilor mediului natural și odată cu aceasta, convingerea că nu se poate sustrage de sub dominația legilor ecologice.¹

Depășindu-se paradigma utilitaristă a protecției mediului, începând cu anii 1930 s-a conturat o abordare care a inclus reale eforturi de protecție, conservare și ameliorare a mediului, eforturi care să nu fie determinate exclusiv din rațiuni de beneficiu economic al exploatării factorilor de mediu, însă,

¹ Marinescu, D., *Tratat de dreptul mediului*, editia a –IV-a, Ed. Universul Juridic, București 2010, p. 11.

toate demersurile efectuate în acest domeniu la nivel internațional au avut un rezultat mai mult cu caracter de recomandare, decât un impact care să asigure în mod efectiv protecția mediului.

Abia atunci când efectele negative ale poluării în general au început să apară și să se manifeste în cel mai concret mod, a început să fie conștientizată importanța unui mediu sănătos și s-a trecut la măsuri practice, efective, menite să tempereze ritmul de degradare a mediului și să asigure un echilibru environmental, propriu dezvoltării generațiilor prezente dar și a celor viitoare.

În perioada anilor 1960, 1970, epoca declanșării crizei ecologice mondiale, în circumstanțele arătate, a debutat formarea și afirmarea dreptului internațional al mediului, încercându-se conturarea unei structuri relativ coerente a acestei noi ramuri de drept, atât din punct de vedere al obiectului și metodei de reglementare, cât și din punct de vedere instituțional.

Astfel, la nivel mondial, problema protecției mediului s-a pus pentru întâia oară în anul 1972, în cadrul Conferinței Națiunilor Unite privind Mediul, de la Stockholm, urmând apoi Conferința de la Rio din anul 1992, Conferința de la Johannesburg în anul 2002 (Rio +10), iar cea mai recentă, Conferința Națiunilor Unite pentru Mediu și Dezvoltare Durabilă de la Rio (RIO+20), care a avut loc în anul 2012 și în cadrul căreia s-au abordat teme precum energia regenerabilă și economia de tip ecologic, schimbările climatice, eradicarea sărăciei la nivel mondial, protecția și dezvoltarea ecologică a așezărilor umane, asigurarea resurselor alimentare, protecția împotriva dezastrelor naturale precum și alte probleme globale cu care omenirea se confruntă în aceste timpuri.

II. SCHIMBĂRILE CLIMATICE

1. Noțiuni

Din cauza dimensiunii și efectelor sale globale, transfrontaliere, apreciem că poluarea atmosferei constituie în prezent cea mai mare amenințare la adresa menținerii și dezvoltării vieții pe Terra, având în vedere faptul că urmările negative ale poluării aerului se fac simțite relativ repede, au o manifestare foarte complexă la nivel global și afectează în mod direct celelalte componente de mediu, interacțiunea firească dintre acestea, creând astfel premisele unui dezechilibru environmental care poate pune în primejdie pe termen lung chiar existența vieții pe Pământ.

Schimbările intervenite la nivelul sistemului climatic, sunt dovada cea mai directă și imediată a consecințelor negative pe care poluarea atmosferei le creează asupra întregului mediu, fenomen care aduce modificări aproape ireversibile în echilibrul și modul de funcționare al tuturor celorlalți factori naturali și artificiali de mediu.

Din cauza manifestărilor concrete și relativ imediate, și având în vedere dimensiunea universală a impactului schimbărilor climatice, acest domeniu este în prezent poate cea mai importantă și mai gravă problemă de mediu, cu care se confruntă comunitatea internațională.

Având în vedere definiția dată de art. 1 din Convenția-cadru a Națiunilor Unite privind Schimbările Climatice și ținând seama de conținutul celui mai recent raport al Grupului de lucru nr. 1, din cadrul Comisiei Interguvernamentale de Experti privind Schimbările Climatice, considerăm că schimbările climatice pot fi definite ca fiind modificări intervenite în starea climei care pot fi identificate prin metode științifice și statistice, ce persistă pe o perioadă îndelungată de timp (zeci de ani), schimbări atribuite direct sau indirect unei activități omenești care alterează compoziția atmosferei la nivel global și care se adaugă variabilității naturale a climei observate în cursul unor perioade comparabile.

Schimbările climatice sunt determinate la nivel global, atât de cauze naturale, dar mai cu seamă de factori antropici, care creează modificări ale compoziției constituenților atmosferici, prin eliberarea în spațiul atmosferic a gazelor cu efect de seră² (GES).

Gazele cu efect de seră sunt anumite gaze sau alte componente gazoase ale atmosferei, atât naturale, cât și antropice, care absorb și reemit radiație infraroșie. Aceste gaze sunt relativ transparente față de radiația solară recepționată de Pământ, dar opace pentru radiația emisă de suprafața terestră³.

² Gazele cu efect de seră sunt Dioxidul de carbon (CO₂), Metanul (CH₄), Oxidul azotos (N₂O), Hidrofluorocarburi (HFC-uri), Perfluorocarburi (PFC-uri), Hexafluorură de sulf (SF₆), iar aceste gaze sunt produse în mare parte de industrie și transporturi.

În acest mod se formează fenomenul efectului de seră, prin care o parte a radiației terestre este reținută în atmosferă de gazele cu efect de seră, și reflectă înapoi către Pământ.

2. Evaluarea schimbărilor climatice. Starea de fapt actuală. Previziuni.

În urma diferitelor studii științifice care susțineau creșterea periculoasă a concentrațiilor de gaze cu efect de seră în atmosferă, la nivel internațional, s-a constituit în anul 1988 Comisia Interguvernamentală de Experti privind Schimbările Climatice, în scopul de a furniza factorilor de decizie la nivel internațional date și informații științifice fundamentate, dintr-o perspectivă globală și într-o manieră coerentă, despre starea poluării atmosferei, evoluția schimbărilor climatice la nivel mondial, impactul și consecințele acestui fenomen.

În prezent, Comisia lucrează la cel de-al cincilea raport de evaluare asupra schimbărilor climatice, raport la care contribuie 3 Grupuri de lucru, iar în perioada 23-26 septembrie 2013, la Stockholm, a fost prezentat raportul Grupului de Lucru nr. 1 din Comisia Interguvernamentală, iar Grupurile de Lucru nr. 2 și 3 și-au prezentat concluziile în perioada 25-29 martie 2014 la Yokohama în Japonia, respectiv 7-11 aprilie 2014 la Bonn, Germania, urmând ca în luna octombrie a anului 2014, la Copenhaga, să fie publicat raportul final al Comisiei, care să conțină o sinteză coerentă a celor trei rapoarte întocmite separat de cele 3 Grupuri de lucru.

Influența activităților umane asupra schimbărilor climatice a fost stabilită cu certitudine în rapoartele amintite, reținându-se că activitățile antropice au fost identificate cu mare certitudine ca fiind cauzele încălzirii atmosferei și a oceanelor, schimbării circuitului global al apei, topirii ghețarilor, creșterii nivelului mărilor și încălzirii globale în general, începând cu a doua jumătate a secolului al XX-lea.

S-a constatat că încălzirea sistemului climatic nu mai poate fi pusă la îndoială, existența acestui fenomen este o realitate fără echivoc, iar schimbările observate începând cu anul 1950 sunt fără precedent.

În fiecare din ultimele 3 decenii, temperatura suprafeței Pământului a fost mai mare decât în orice perioadă similară începând cu anul 1850, în emisfera nordică perioada anilor 1983-2012 a fost probabil cea mai caldă perioadă din ultimii 1400 de ani, în ultimele două decenii calotele de gheață din Antarctica și Groenlanda au pierdut din grosime, ghețarii au continuat să se topească aproape în toată lumea, iar din anul 1901 până în anul 2010 nivelul apei mărilor și oceanelor a crescut în medie cu 0,19 m.⁴

Constatările experților confirmă încă odată gazele cu efect de seră generate antropice ca fiind principala cauză a determinării schimbărilor climatice, reținându-se o creștere în atmosferă fără precedent în istorie a concentrațiilor de dioxid de carbon, metan și oxid de azot. Concentrațiile acestor gaze depășesc în prezent cu mult valorile relevate de carotele glaciare de lungul ultimilor 800.000 de ani.

Recentele rapoarte conțin și constatări referitoare la evoluția viitoare a schimbărilor climatice până la sfârșitul secolului XXI, stabilindu-se că menținerea situației prezente și continuarea emisiilor de gaze cu efect de seră vor perpetua încălzirea globală și schimbările în sistemul climatic al Pământului, limitarea acestor fenomene necesitând eforturi substanțiale și susținute de reducere a emisiilor antropice de gaze cu efect de seră.

Astfel, se apreciază de către experți că în perioada 2016-2035, media temperaturilor globale față de perioada 1986-2005, va crește cu 0.3°C până la 0.7°C, iar în perioada 2081-2100, se așteaptă ca, prin raportare la aceeași perioadă (1986-2005), media temperaturilor globale să crească cu 0.3°C până la 1.7°C, în cel mai bun caz, și cu 2.6°C până la 4.8°C în cel mai pesimist scenariu avut în vedere de experți.

³ William C. Burns, Global Warming – The United Nations Framework Convention on Climate Change and the Future of Small Island States, Dickinson Journal of Environmental Law and Policy, Spring, 1997, p. 1, Apud. Daniela Marinescu, Tratat de dreptul mediului, editia a –IV-a, Ed. Universul Juridic, Bucuresti 2010, p. 117

⁴ [Stocker, T.F., D. Qin, G.-K. Plattner, M. Tignor, S.K. Allen, J. Boschung, A. Nauels, Y. Xia, V. Bex and P.M. Midgley (eds.)], IPCC, 2013: Summary for Policymakers. In: Climate Change 2013: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change, Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA.

În orice caz, se concluzionează cu un nivel de certitudine cuprins între 60-100% că, până la sfârșitul secolului XXI, media temperaturilor globale va urma să crească cu 1.5°C până la 2°C, față de perioada anilor 1850-1900.

3. Regimul juridic internațional al protecției atmosferei. Convenția Națiunilor Unite asupra Schimbărilor Climatice și Protocolul de la Kyoto.

Conștiente de mult de complexitatea și gravitatea fenomenului încălzirii globale și al schimbărilor climatice, statele membre ale Organizației Națiunilor Unite, printre alte documente importante, au adoptat în cadrul Conferinței Mondiale de la Rio de Janeiro din 1992, Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra Schimbărilor Climatice⁵.

Fiind inspirată din Convenția pentru protecția stratului de ozon din 1985 de la Viena și Protocolul de la Montreal privind substanțele care epuizează stratul de ozon, Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra Schimbărilor Climatice, a fost rezultatul primei acțiuni conjugate pe plan internațional prin care s-a recunoscut și s-a pus în discuție problema modificărilor sistemului climatic la nivel mondial.

Ca unul dintre cele mai importante instrumente juridice în domeniul schimbărilor climatice, Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra Schimbărilor Climatice, a intrat în vigoare la 21 martie 1994 și până în prezent a fost ratificată de către 195 de state părți la convenție.

Obiectivul declarat⁶ al convenției este acela de a realiza stabilizarea concentrațiilor de gaze cu efect de seră în atmosferă la un nivel care să împiedice o perturbare antropică periculoasă a sistemului climatic într-un interval de timp suficient pentru ca ecosistemele să se poată adapta natural la schimbările climatice, producția alimentară să nu fie amenințată, iar dezvoltarea economică să se poată desfășura în mod durabil.

Toate părțile Convenției și-au asumat responsabilități comune, dar diferențiate, tinându-se cont de specificitatea priorităților lor naționale și regionale de dezvoltare, de obiectivele și de situația lor, angajamente dintre care vom prezenta pe scurt pe cele mai importante⁷.

Astfel, părțile s-au obligat în primul rând să limiteze emisiile de gaze cu efect de seră, să inventarieze aceste gaze, să publice și să pună la dispoziția organului suprem al Convenției, Conferința Părților, aceste inventare naționale, întocmite pe baza surselor acestora și ale absorbanților tuturor gazelor cu efect de seră, nereglementate de Protocolul de la Montreal, recurgând la metode comparabile aprobate de Conferința Părților.

S-a stabilit inițierea unor programe naționale și, dacă este cazul, regionale, care să conțină măsuri vizând atenuarea schimbărilor climatice, tinând cont de emisiile antropice, precum și măsuri vizând facilitarea adaptării corespunzătoare la schimbările climatice.

Părțile Convenției au hotărât ca prin cooperarea lor, să încurajeze și să susțină punerea la punct, aplicarea și difuzarea, în special pe calea transferului de tehnologii, practici și procedee care permit să controleze, să reducă sau să prevină emisiile antropice de gaze cu efect de seră, nereglementate de Protocolul de la Montreal, în toate sectoarele pertinente, inclusiv cele privind energia, transporturile, industria, agricultura, pădurile și gospodărirea deșeurilor.

De asemenea, prin Convenție, s-a stabilit că în politicile și acțiunile lor sociale, economice și de mediu, statele părți să țină cont, în măsura posibilului, de considerațiile legate de schimbările climatice și să utilizeze metode corespunzătoare, formulate și definite pe plan național, pentru a reduce la minimum efectele daunatoare ale schimbărilor climatice asupra economiei, sănătății publice și calității mediului.

Statele și-au asumat angajamente comune și în domeniul cercetării, obligându-se să încurajeze și să promoveze, prin cooperarea lor, lucrările de cercetare științifică, tehnologică, socio-economică și altele, observația sistematică și constituirea de arhive de date asupra sistemului climatic, care permit să se înțeleagă mai bine cauzele, efectele, amploarea și evoluția în timp a schimbărilor

⁵ Ratificată și de România prin Legea nr. 24/1994 publicată în M.Of. al României, partea I, nr. 119 din 12 mai 1994.

⁶ Art. 2 din Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra Schimbărilor Climatice.

⁷ Art. 4 din Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra Schimbărilor Climatice.

climatice, precum și consecințele economice și sociale ale diverselor strategii de acțiune și răspuns, demersuri care să reducă sau să înlăture incertitudinile care există în privința schimbărilor climatice.

Dorind să creeze o nouă atitudine față de problemele de mediu și să formeze o conștiință în acest sens, părțile Convenției și-au asumat obligația de a încuraja și susține educația, formarea și sensibilizarea publicului în domeniul schimbărilor climatice și promovarea participării pe o scară largă la acest proces, mai ales prin intermediul organizațiilor neguvernamentale.

Reafirmandu-și hotărârea de a continua și întări eforturile depuse în vederea reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră părțile Convenției-cadru a Națiunilor Unite asupra Schimbărilor Climatice, în cea de-a treia sesiune a Conferinței Părților (COP3) au hotărât la data de 11 decembrie 1997, în Japonia, adoptarea Protocolului de la Kyoto⁸.

Ca și în cadrul Convenției, prin Protocolul de la Kyoto părțile și-au asumat responsabilități și angajamente comune, însă diferențiate în funcție de situația fiecăreia, astfel încât Protocolul a prevăzut două anexe, în anexa I fiind incluse statele dezvoltate și puternic industrializate, iar din anexa II făcând parte statele membre în curs de dezvoltare.

Principalul obiectiv pe care părțile Protocolului l-au stabilit a fost acela, de a-și reduce fiecare emisiile de gaze cu efect de seră cu cel puțin 5 % comparativ cu nivelul din anul 1990 până în perioada 2008-2012⁹.

În scopul limitării cantitative și reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră, pe lângă obligațiile care le revin în temeiul Convenției, părțile Protocolului și-au asumat noi angajamente¹⁰, în ceea ce privește elaborarea și implementarea unor politici de mărire a eficienței energetice în sectoarele semnificative ale economiei naționale și de promovare a unor forme durabile de agricultură în lumina considerațiilor privind schimbările climatice, precum și cercetarea, promovarea, valorificarea formelor noi de energie regenerabilă, a tehnologiilor de reținere a bioxidului de carbon și a tehnologiilor noi, avansate, favorabile protecției mediului.

Pentru a sistematiza și a da o formă organizată și coerentă angajamentelor asumate de către părți, prin Protocol s-au instituit trei mecanisme flexibile apte să ducă la atingerea obiectivelor propuse: Mecanismul de Implementare în Comun (Joint Implementation), Mecanismul de Dezvoltare Nepoluantă (Clean Development Mechanism) și Mecanismul de Comercializare Internațională a Creditelor de Emisii (International Emission Trading).

Toate cele trei mecanisme au fost concepute pentru a stimula reducerea poluării atmosferei și evoluția schimbărilor climatice prin intermediul investițiilor și transferului de tehnologii între statele părți, cu scopul de a eficientiza din punct de vedere economic eforturile statelor în demersul lor, precum și pentru a include țările în curs de dezvoltare în strategia de combatere și reducere a efectelor negative ale poluării atmosferei.

Mecanismul de Implementare în Comun (Joint Implementation) a fost stabilit de către părți prin art. 6 al Protocolului de la Kyoto și prin intermediul acestui instrument, o parte care și-a asumat obligații de reducere și limitare a emisiilor (parte din Anexa B a protocolului) poate dobândi unități de reducere a emisiilor (ERU) ca urmare a proiectelor specifice ce se desfășoară în alte state părți care sunt incluse tot din Anexa B la protocolul amintit.

Ambele părți implicate în desfășurarea unui proiect în cadrul Mecanismului de Implementare în Comun sunt părți puternic dezvoltate și beneficiază de reale avantaje, întrucât, pe de o parte, unitățile de reducere a emisiilor astfel obținute pot fi folosite de statul investitor cu ocazia verificării îndeplinirii obligațiilor de reducere și limitare asumate sub Protocolul de la Kyoto, iar pe de altă parte, statul gazdă va trage foloasele investițiilor străine realizate și a transferului de tehnologii și know-how.

Mecanismul de Dezvoltare Nepoluantă (Clean Development Mechanism) a fost stabilit de părți prin art. 12 din Protocolul de la Kyoto și oferă statelor puternic industrializate și dezvoltate (părți

⁸ Protocolul de la Kyoto a intrat în vigoare la data de 16 februarie 2005, și în prezent, din cele 195 de părți ale Convenției-cadru a Națiunilor Unite asupra Schimbărilor Climatice, 192 au ratificat și Protocolul de la Kyoto. România a ratificat Protocolul de la Kyoto prin Legea nr. 3/2001 publicată în M.Of. al României, partea I, nr.81 din 16.02.2011.

⁹ Uniunea Europeană a depus instrumentele de ratificare a Protocolului de la Kyoto în anul 2002 și și-a asumat obligația de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră cu cel puțin 8 % comparativ cu anul 1990 până în perioada 2008-2012.

¹⁰ Art. 2 al Protocolului de la Kyoto la Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra Schimbărilor Climatice.

din Anexa I la Convenția Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice) o variantă flexibilă de aducere la îndeplinire a obligațiilor asumate prin Protocolul de la Kyoto. Dacă Mecanismul de Implementare în Comun avea în vedere parteneriatul dintre statele dezvoltate (părți din Anexa I la Convenția Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice și Anexa B a protocolului), Mecanismul de Dezvoltare Nepoluantă se referă la colaborarea dintre țările dezvoltate și țările în curs de dezvoltare, care nu sunt incluse în Anexa I la Convenția Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice.

Astfel, în virtutea Mecanismului de Dezvoltare Nepoluantă, o parte inclusă în Anexa I la poate implementa și desfășura în țările în curs de dezvoltare neincluse în Anexa I, proiecte și investiții de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră, obținând în schimb reduceri certificate de emisii (CER) care pot fi valorificate sau folosite de statul investitor în vederea evaluării îndeplinirii propriilor obligații de reducere/limitare a emisiilor de gaze cu efect de seră.

În fine, Mecanismul de Comercializare Internațională a Creditelor de Emisii (Emission Trading) întregeste seria instrumentelor strategice de piață create prin Protocolul de la Kyoto, reprezentând în mare parte o consecință firească și necesară a celorlalte mecanisme, dar mai cu seamă, o pârgie flexibilă prin care părțile pot să-și îndeplinească angajamentele asumate în cadrul Protocolului.

Instituit prin art. 17 din Protocol, Mecanismul de Comercializare Internațională a Creditelor de Emisii pune la dispoziția statelor părți incluse în anexa B a Protocolului, care nu au emis cantitatea maximă de gaze cu efect de seră permisă, cuantificată în unități de cantitate alocată, posibilitatea de a tranzacționa unitățile de cantitate alocată neutilizate către alte state părți, de asemenea incluse în anexa B, care au epuizat deja propriile unități de cantitate alocată.

Prin intermediul celor trei mecanisme puse la dispoziția părților de Protocolul de la Kyoto, s-a creat o strategie coerentă și instituționalizată, dar foarte flexibilă, de echilibrare, limitare și reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră.

Astfel, dacă o țară emite mai mult decât cantitatea ce i-a fost alocată prin Protocol, poate folosi aceste mecanisme pentru a achiziționa fie unități de cantitate alocată prin posibilitatea oferită de Mecanismul de Comercializare Internațională a Creditelor de Emisii, fie unități de reducere a emisiilor obținute în urma proiectelor de Implementare în Comun, fie reduceri certificate de emisii prin Mecanismul de Dezvoltare Nepoluantă¹¹.

Prima perioadă a angajamentului de limitare cantitativă și reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră din cadrul Protocolului de la Kyoto a luat sfârșit, el fiind stabilit inițial pentru intervalul 2008-2012.

În decembrie 2012, la a opta sesiune a Conferinței părților care funcționează ca reuniune a părților la Protocolul de la Kyoto ce a avut loc în Doha, Qatar, s-a adoptat Amendamentul Doha la Protocolul de la Kyoto, prin care părțile au stabilit o a doua perioadă de angajament cu privire la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, ce va avea loc în intervalul 2013-2020, perioada în care părțile și-au luat angajamentul să își reducă emisiile de gaze cu efect de seră cu cel puțin 18% față de nivelul din anul 1990.

Totodată, s-a hotărât păstrarea mecanismelor deja instituite și care au funcționat în prima perioadă a angajamentului 2008-2012 și prin amendamentul Doha s-a revizuit și lista gazelor cu efect de seră relevante în cadrul protocolului, introducându-se un nou tip de gaz cu efect de seră – hexafluorura de sulf.

Deși toate statele părți au adoptat acest amendament, numai câteva dintre ele au depus până în prezent instrumentele de ratificare¹².

3. Ultimele demersuri internaționale relevante în domeniul schimbărilor climatice.

Recent, în perioada 11-22 noiembrie 2013, la Varșovia, a avut loc a 19-a sesiune de lucru a Conferinței Partilor la Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra Schimbărilor Climatice (COP 19), dar și a 9-a Conferința a Partilor la Protocolul de la Kyoto (CMP 9), evenimente în urma cărora s-a

¹¹ Marinescu D., op.cit., p. 153

¹² Potrivit art. 20 și 21 din Protocol, pentru intrarea în vigoare este nevoie a fi depuse 144 de instrumente de ratificare.

stabilit direcția în care se îndreaptă eforturile internaționale de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră.

Cea mai importantă dintre hotărârile luate cu această ocazie, este Decizia 1/CP.19 prin care Conferința Părților la Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra Schimbărilor Climatice, a hotărât ca la a 21-a Conferință a Părților ce va avea loc în decembrie 2015, să fie adoptat un nou protocol sau un alt instrument cu forță juridică în cadrul Convenției aplicabil părților, care să intre în vigoare începând cu anul 2020 și care să conțină noi angajamente și noi obligații strategice ale statelor pentru limitarea și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

Această hotărâre este rezultatul unor mai vechi negocieri și eforturi ce au avut ca punct de plecare cea de-a 17-a Conferință a Părților la Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra Schimbărilor Climatice, ca a avut loc la Durban, Africa de Sud, în anul 2011, când a fost constituit Grupul de lucru ad-hoc pentru acțiune consolidată, organism ce a avut ca scop tocmai dezvoltarea și negocierea unui nou protocol în cadrul Convenției care să intre în vigoare din anul 2020.

În perioada 10-14 martie 2014, la Bonn, s-a desfășurat întâlnirea Grupului de lucru ad-hoc pentru acțiune consolidată, care a stabilit elementele fundamentale și a trasat principiile noului acord internațional privind schimbările climatice, astfel încât un proiect al acestui instrument juridic să poată fi pus în discuția părților în decembrie 2014, urmând ca mai apoi, la Paris, în decembrie 2015, să poată fi negociat textul final al protocolului în vederea adopției sale cu aceeași ocazie.

O altă importantă hotărâre a celei de-a 19-a Conferință a Partilor la Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra Schimbărilor Climatice, a fost legată de instituirea Mecanismului de la Varșovia pentru Pierderi și Daune asociate schimbărilor climatice, instrument prin care să poată fi abordate strategic, la nivel global, efectele negative ale schimbărilor climatice manifestate în țările în curs de dezvoltare, care sunt și cele mai vulnerabile din acest punct de vedere.

Direcțiile de acțiune ale acestui instrument al Convenției privesc consolidarea cunoștințelor și facilitarea înțelegerii riscurilor globale generate de schimbările climatice, întărirea dialogul internațional dintre părți cu privire la acest aspect și nu în ultimul rând, furnizarea și mobilizarea suportului tehnologic și mai cu seamă financiar necesar abordării efectelor negative ale schimbărilor climatice în țările expuse acestui gen de risc.

Cu toate că părțile au hotărât ca principiile, structura, mandatul și modalitatea concretă de lucru ale mecanismului să fie repuse în discuție și reevaluate în la cea de-a 22-a viitoare Conferință ce va avea loc în anul 2016, în anul 2013, la Varșovia, s-a constituit totuși un Comitet Executiv al acestui organism, care a fost însărcinat cu începerea demersurilor de implementare a principiilor stabilite provizoriu cu aceeași ocazie.

De asemenea, la Conferința de la Varșovia, părțile au stabilit și câteva decizii referitoare la programul de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră generate de despăduriri și degradarea pădurilor în țările în curs de dezvoltare (REDD+), decizii care au reunite Programul-cadru de la Varșovia pentru de Reducere a emisiilor generate de Despăduriri și Degradarea pădurilor în țările în curs de dezvoltare REDD+, instrument prin care țările mai puțin dezvoltate pot primi anumite sume de bani în măsura în care acestea dovedesc că au luat măsuri concrete și eficiente care să protejeze fondul forestier și să limiteze despăduririle.

Totodată, la Conferința de la Varșovia din 2013, statele dezvoltate au reconfirmat hotărârea lor de a mobiliza resurse financiare de 100 de miliarde de dolari pe an până în anul 2020, în efortul lor comun de a susține țările în curs de dezvoltare să facă față provocărilor legate de schimbările climatice, astfel încât s-a stabilit un program de finanțare pe termen lung a acțiunilor referitoare la schimbările climatice.

III. SCURTE CONCLUZII

Eforturile continue și concertate ale comunității internaționale de instituire a unui cadru juridic coerent și stabil pentru provocările ambientale globale actuale dovedesc, că în ultima vreme, problemele de mediu au încetat să mai fie preocupări izolate doar ale unor militanți ecologiști interni sau internaționali și au început să frământă toate statele membre ale comunității mondiale, dar mai cu seamă o bună parte a societății civile care, până nu de mult, privea protecția mediului ca pe o chestiune ce ține mai mult de un curent, o modă, sau un mod de viață specific numai unui anumit tip de persoane.

Dincolo de încercările de creare a unui regim juridic internațional, impactul economic și social al efectelor globale negative ale degradării mediului, a trezit, în extremis și într-o fază destul de incipientă, o conștiință internațională de mediu, în virtutea căreia protecția mediului a devenit o preocupare prioritară la nivel mondial, și mai apoi, la nivelul fiecărui stat în parte.

În domeniul poluării atmosferei și schimbărilor climatice, eforturile, chiar destul de târzii ale statelor, par a avea rezultate relativ satisfăcătoare judecând după aprecierile făcute cu ocazia Conferinței Schimbărilor Climatice de la Varșovia, potrivit cărora în prima perioadă de angajament a Protocolului de la Kyoto, în cadrul Mecanismului de Dezvoltare Nepoluantă, au fost implementate peste 7300 de proiecte în peste 90 de state diferite, au fost emise 1,4 miliarde de unități certificate de reducere a emisiilor și au fost făcute investiții de peste 250 de miliarde USD. În aceeași măsură, a fost considerat ca fiind un succes și Mecanismul de Implementare în Comun în cadrul căruia s-au desfășurat în aceeași perioadă 599 de proiecte și au fost eliberate 840 de milioane de unități de reducere a emisiilor, pentru emisiile generate înainte de sfârșitul anului 2012.

În orice caz, chiar dacă multe din scopurile stabilite inițial nu au fost încă împlinite, marea realizare care se datorează Convenției Națiunilor Unite asupra Schimbărilor Climatice și Protocolului de la Kyoto, este faptul prin intermediul acestor instrumente juridice, s-a ajuns în prezent la o conștientizare și înțelegere a fenomenului schimbărilor climatice și s-a conturat un regim juridic internațional al protecției atmosferei, aceste două aspecte constituind elementele necesare inițiale pentru implementarea unor strategii globale de abordare eficientă a problemelor generate de poluarea antropică a atmosferei.